

Norsk
Redaktørforening

Norsk
Journalistlag

MEDIEBEDRIFTENE

NORSK
PRESSEFORBUND

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 13.03.2026

Høring – forslag til endringer i politiloven § 17 d – utvidelse av PSTs hjemmel for bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed

Norsk Journalistlag, Norsk Redaktørforening, Mediebedriftenes Landsforening og Norsk Presseforbund vil med dette komme med et samlet høringsvar.

1. Om forslaget

Forslaget innebærer en utvidelse av både PSTs rett til å bruke skjulte tvangsmidler i sin forebyggende virksomhet og hvilke skjulte tvangsmidler de kan bruke. Departementet foreslår å gi PST en utvidet adgang til å ransake eller gjøre innbrudd for å plassere dataavlesingsutstyr i private hjem i forebyggende virksomhet knyttet til nærmere angitte straffebud.

I tillegg foreslås det å gi sjef eller assisterende sjef i PST en utvidet rett til å benytte hastekompetanse til å beslutte bruk av tvangsmidler i forebyggende øyemed. Det foreslås også en adgang til å delegere PSTs sjef eller assisterende sjefs myndighet til å beslutte bruk av enkelte skjulte tvangsmidler.

2. Innledning

Vi ser at Europa står i en alvorlig sikkerhetssituasjon med et uoversiktlig trusselbilde, og at det er behov for et regelverk som kan beskytte oss mot sikkerhetstruende aktivitet fra fremmede stater. Samtidig må vi nettopp i slike tider være ekstra årvåkne mot at det innføres lover som griper for langt inn i demokratiske verdier og institusjoner. Presseorganisasjonenes syn er at bruken av skjulte tvangsmidler i forebyggende virksomhet kan være et uforholdsmessig inngrep i ytringsfriheten, og særlig når anvendelsesområdet er vidt og rettssikkerhetsgarantiene utilstrekkelige. Erfaringen tilsier at selv med domstolskontroll vil bruk av skjulte tvangsmidler kunne medføre en risiko for at kommunikasjon mellom journalister og kilder fanges opp.

Presseorganisasjonene jobber aktivt for å styrke og beskytte ytringsfriheten, pressefriheten og informasjonsfriheten. I dette ligger også å verne om tilgang til kilder og et effektivt kildevern. Mange kilder våger kun å dele samfunns viktig informasjon med journalister fordi de stoler på at deres identitet ikke kan avsløres. Et sterkt og effektivt kildevern er derfor en forutsetning for at pressen kan fylle sin samfunnsrolle. Dette vernet gjelder ikke bare mot direkte pålegg til journalister om å oppgi kilder, men også indirekte tiltak som gjør det mulig

for myndighetene å spore hvem som har vært i kontakt med en journalist. Eksisterende adgang og en utvidelse av PSTs bruk av tvangsmidler til å overvåke enkeltpersoner, kan påvirke mediernes kommunikasjon med kilder og tilgang til informasjon og dermed være et slikt indirekte tiltak som gjør det mulig å spore hvem som har vært i kontakt med en journalist.

Vi har derfor i tidligere høringsrunder uttrykt sterk motstand mot at PST skal bruke skjulte tvangsmidler i sin forebyggende virksomhet. Vi viser her til våre innspill til [høringen av ulovlig påvirkningsvirksomhet](#) (sak 21/2861) og [høringen av utlevering av IP-data til forebygging av økonomisk kriminalitet](#) (sak 25/2152).

Vi fastholder våre innspill til disse høringene, og mener en ytterligere utvidelse slik departementet foreslår her, er dypt problematisk. PST har allerede fullmakt til å benytte skjulte tvangsmidler i avvergende og etterforskende virksomhet. En utvidelse til forebyggende virksomhet kan føre til en utglidning av bruken av skjulte tvangsmidler i et omfang som går langt utover det som er hensikten, og som er langt fra Stortingets forutsetning om at dette skal være et «siste virkemiddel», jf. Innst.O. 113 (2004-2005) punkt 9.2, gjengitt i Prop. 68 L (2015-2016) punkt 13.5.3.4. Ettersom kjennelser fra domstolen knyttet til bruken av tvangsmidler etter politiloven § 17d ikke er offentlig, vet vi lite om omfang og praksis i dag.

Etter vårt syn er også forslaget mangelfullt utredet i høringsnotatet. Vi mener at høringsnotatet i for liten grad drøfter hvilke konsekvenser forslagene kan få for kildevernet i lys av praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstolen. Etter vårt syn er hensynet til ytringsfrihet og kildevern ikke tilstrekkelig integrert i vurderingene i kapittel 6. Det mangler også en konkret avveining mellom behovet for utvidede forebyggende tvangsmidler og risikoen for inngrep i kildevernet etter EMK artikkel 10. Dette fremstår derfor som en betydelig svakhet ved utredningen av forslaget.

Vårt prinsipale syn er derfor at vi mener forslaget må forkastes. Vi vil advare mot at det vedtas en så omfattende fullmakt for PST til å ta i bruk skjulte tvangsmidler mot norske borgere i PSTs forebyggende arbeid. Vi savner også en bredere tilnærming til politiets metodebruk der en ser på totalen av politiet og PSTs bruk av denne type tvangsmidler.

Våre merknader til de konkrete lovbestemmelsene i punkt 5 må leses med dette som utgangspunkt, og da som subsidiære merknader – hvis departementet velger å gå videre med forslaget.

Innledningsvis vil vi redegjøre for den faktiske og rettslige betydningen av kildevern og ytringsfrihet, og hvordan dette er relevant for forslaget.

3. Ytringsfrihet og kildevern:

Hva står på spill?

Å gi PST utvidede fullmakter til å ta i bruk skjulte tvangsmidler mot enkeltpersoner, vil øke risikoen for at de kommer over kommunikasjon med journalister eller kommunikasjon som på annen måte kan røpe kildesensitive opplysninger.

Forslaget har blant annet til hensikt å gi PST tilgang til kryptert kommunikasjon, jf. høringsnotatet s. 33, der departementet skriver: «Dersom kommunikasjonen er kryptert, kan også dataavlesing være nødvendig for å få tilgang til informasjonen.» Vi risikerer dermed at helt lovlig, fortrolig kommunikasjon mellom journalist og kilde blir utsatt for overvåking. Stortinget har siden første gang PST fikk lov til å ta i bruk skjulte metoder i forebyggende

virksomhet, påpekt at risikoen for at uskyldige vil rammes av tvangsmidler er større i slike saker, jf. flertallets merknader i Innst.O.113 (2004–2005) punkt 9.2. Det foreligger derfor allerede en reell og sannsynlig fare for at PST får tilgang til kilde sensitive opplysninger gjennom politiloven § 17 d. En utvidelse vil øke risikoen betydelig.

Videre kan bare vissheten om at PST kan følge med på samtaler føre til at kilder lar være å ta kontakt med mediene og at folk lar være å ytre seg i offentligheten.

Uklarhet knyttet til rekkevidden av adgangen til bruk av skjulte tvangsmidler som ledd i etterforskning i forebyggende øyemed kan bidra til en betydelig nedkjølende effekt på ytringsfriheten. Dette kan føre til kildetørke for mediene, og det vil svekke vilkårene for ytringsfrihet i Norge.

4. Om kildevernet og mangler i høringsnotatet

Presseorganisasjonene mener høringsnotatet ikke redegjør tilstrekkelig for den rettslige beskyttelsen kildevernet har i henhold til EMD-praksis. Ytringsfrihet og kildevern er ikke tatt med i utgangspunktet for vurderinger i kap.6. Det foretas heller ingen konkret forholdsmessighetsvurdering mellom det man oppnår med å utvide politiets fullmakter til å benytte skjulte tvangsmidler for å forebygge, opp mot det inngrepet i kildevernet (EMK art. 10) vi står overfor. Etter vårt syn er dette en så vesentlig mangel ved høringsnotatet at forslaget ikke gir et forsvarlig grunnlag for lovgivning.

Kildevernet er en forutsetning for medienes viktigste rolle i et demokratisk samfunn – nemlig å bringe frem informasjon av allmenn interesse og å være en «offentlig vaktbikkje» overfor maktfaktorer i samfunnet. Det er med andre ord borgernes rett til å motta opplysninger av allmenn interesse som er kildevernets grunnleggende formål. Og det er de skader inngrep i kildevernet kan påføre informasjonsfriheten generelt - «the chilling effect» eller den langsiktige nedkjølende effekten – som er det vesentlige. Dette er blant annet fastslått i HR-2013-2170-A avsnitt 29 og 34 (22. juli-saken) og HR-2015-2308-A avsnitt 54, 57 og 81 (Filmskaper-saken). Filmskapersaken handlet nettopp om politiets tilgang til materiale som var relevant i politiets etterforskning av rekruttering til og deltagelse i terrororganisasjoner. Selv om det forelå vektige samfunnsinteresser for at påtalemyndigheten fikk tak i materialet, kom Høyesterett etter en interesseavveining til at beslagleggelse av materialet var et ulovlig inngrep i kildevernet. I avsnitt 68 i samme dom fastslår dessuten Høyesterett om hvilke hensyn som *kan* begrunne inngrep i kildevernet:

«Forbrytelser mot terrorlovgivningen faller innenfor denne oppregningen. I den konkrete vurderingen av om det skal gjøres unntak fra kildevernet, må det på den annen side også tas i betraktning at kilder til informasjon om slik virksomhet kan utsette seg for særlig stor fare hvis deres identitet skulle bli kjent.»

Videre fastslår Høyesterett i avsnitt 54: «Det sentrale for kildevernets utstrekning etter EMDs praksis er, slik jeg forstår det, om beslaget kan ha en dempende – og derved skadelig – virkning på pressens tilgang til kilder.»

I kap. 4.4. i høringsnotatet fastslår departementet følgende: «Skulle det bli aktuelt å bruke av tvangsmidler overfor journalister må bruken vurderes grundig opp mot kildevernet i den enkelte sak. Hvis bruken av tvangsmidlet innebærer en risiko for at PST får tilgang til kilde sensitivt materiale, vil det være et tungtveiende argument mot at det tas i bruk.»

Vi stiller spørsmål ved at man i det hele tatt åpner opp for å benytte skjult tvangsmiddel overfor en journalist i forebyggende øyemed i lys av de strenge kravene for inngrep som følger av praksis fra menneskerettsdomstolen og Høyesterett.

Videre mener vi dette kun tar for seg en del av det problematiske opp mot kildevernet. Skjult overvåking innebærer også en risiko for at PST får tilgang til kildeinformasjon uten å være klar over det på forhånd. Da blir også domstolen avskåret fra å vurdere dette på forhånd. Dette i seg selv er et argument mot at PST skal benytte seg av skjult overvåking i sin forebyggende virksomhet, og adgangen i hvert fall ikke skal utvides.

5. Kommentar til de enkelte forslagene

5.1. Utvidelse av hvilke straffbare handlinger PST kan bruke skjulte tvangsmidler i sitt forebyggende arbeid:

«Forebygging» er et svært vidt begrep som kan romme en rekke ulike situasjoner og handlinger. Når departementet i tillegg åpner opp for en altfor lav terskel for hvilke straffebud som skal kunne gi grunnlag for slike inngrep, innebærer dette en betydelig og etter vårt syn ubegrunnet utvidelse av politiets fullmakter.

Departementet foreslår å utvide PSTs adgang til å bruke skjulte tvangsmidler i forebygging av nærmere angitte straffebud som begås med sabotasjehensikt og forebygging av brudd på eksportkontrollregelverket (§ 5).

Straffebud med sabotasjehensikt:

Vi mener det er for mange straffebud som knyttes til sabotasjehensikt. Vi er særlig kritiske til forslaget om at PST skal kunne bruke skjulte tvangsmidler for å forebygge handlinger etter §§ 241 og 357 som gjelder forbud mot å inngå forbund henholdsvis om allmennfarlig smittespredning, allmennfarlig forgiftning eller alvorlig miljøkriminalitet, og fremkalling av fare for allmennheten, og mener tvilen departementet gir uttrykk for i høringsnotatet (s. 35) er berettiget. Vi stiller spørsmål ved avveiningen som ligger bak at det er forholdsmessig å benytte seg av tvangsmidler som skjult overvåking for å forebygge at noen inngår et *forbund* med noen om å begå en straffbar handling eller fremkalle fare for allmennheten. Vi mener også departementet går langt i å tillate overvåking i forbindelse med brudd på straffeloven § 242 om kulturminnekriminalitet med sabotasjehensikt, og stiller samme spørsmål ved forholdsmessighetsvurderingen.

Forholdsmessighetsvurderingene:

Forslaget knyttet til sabotasjehensikt (6.2.1) og brudd på eksportkontrollloven (6.3.1) er vurdert opp mot EMK art. 8 og retten til privatliv, men mangler konkrete forholdsmessighetsvurderinger opp mot EMK art. 10 og kildevernet. Vi viser her til vår gjennomgang av EMD og Høyesteretts praksis knyttet til kildevern i punkt 3 og 4, og mener det er en svakhet ved forslaget at denne trusselen mot kildevernet ikke er problematisert eller vurdert mer enn det som følger av høringsnotatet.

5.2. Uaktsomme overtredelser

Departementet ber særlig om høringsinstansenes syn på spørsmålet om PST bør få ta i bruk skjulte tvangsmidler for å forebygge uaktsomme overtredelser av de foreslåtte utvidelsene. Etter vårt syn vil det være klart uforholdsmessig å iverksette skjult metodebruk i en situasjon der PST mener det er grunn til å undersøke at noen forbereder en uaktsom overtredelse av et straffebud med sabotasjehensikt eller eksportkontrollloven. Vi støtter derfor departementet

i at forebygging av uaktsomme overtredelser ikke gir grunnlag for skjult tvangsbruk. I tillegg mener vi en slik fullmakt i praksis vil være vanskelig å praktisere.

5.3. Merknader til vilkårene

Hvis man nå velger å utvide bestemmelsen til å omfatte flere situasjoner (straffbare handlinger) og mer inngripende metoder (ransakelse/dataavlesning), mener vi det er nødvendig å se på vilkårene for tvangsbruken på nytt. I tidligere høringsrunder har flere ulike høringsinstanser påpekt at vilkåret «dersom det er grunn til» er for vagt og lite konkret, og at det kan medføre for stor uklarhet knyttet til adgangen til å bruke skjulte tvangsmidler. Dette svekker forutberegneligheten, og det gjør det vanskelig å ta stilling til hvordan og i hvilket omfang tvangsbruken faktisk vil bli. Disse innvendingene blir enda mer aktuelle hvis en nå velger å utvide bruken av skjulte tvangsmidler. Vi har da følgende forslag til hvordan man kan tilrettelegge for bedre og mer korrekte vurderinger gjennom å stille mer konkrete krav i vilkårene:

- Legge inn en konkretisering av hva som skal vurderes i forholdsmessighetsvurderingen som forutsettes i § 17 d andre ledd, slik det for eksempel er gjort i e-tjenesteloven § 5-4. Dette vil gi god veiledning, og det kan bidra til å løfte fram dette kravet. Vi mener det bør inn en henvisning til privatliv og ytringsfrihet for å sikre at begge deler blir vurdert.
- Ta inn en henvisning til kildevernet (straffeprosessloven § 125), slik det er gjort i e-tjenesteloven § 5-1, der det heter at «målrettet innhenting mot journalister [...] eller målrettet innhenting der det er stor sannsynlighet for at innhenting vil frembringe kildeidentifiserende opplysninger [...], kan bare iverksettes dersom det er strengt nødvendig at de hensyn som begrunner kildevernet, viker for nasjonale sikkerhetsinteresser».
- Ta inn et krav tilsvarende det som finnes i straffeprosessloven § 202 a for kameraovervåking, som et grunnvilkår for all bruk av skjulte tvangsmidler: «Tillatelse etter annet ledd kan bare gis for sted hvor det må antas at den mistenkte vil oppholde seg. Tillatelse til overvåking av sted hvor advokat, lege, prest eller andre erfaringsmessig fører samtaler av svært fortrolig art eller av redaksjonslokale eller tilsvarende sted hvor redaktør eller journalist fører samtaler av yrkesmessig art, kan bare gis når det foreligger særlige grunner, såfremt vedkommende ikke selv er mistenkt i saken.»

5.4. Utvidelse av adgangen til å ransake eller gjøre innbrudd for å plassere dataavlesingsutstyr i private hjem

Departementet ber særlig om høringsinstansenes syn på spørsmålet om en hjemmel for inngrep i private hjem for å forebygge etterretningsvirksomhet bør begrenses til saker der det er grunn til å undersøke om noen forbereder en handling som rammes av straffeloven §§ 122 eller 124.

Presseorganisasjonene mener forslaget om å gi PST større adgang til å ransake eller gjøre innbrudd for å plassere dataavlesingsutstyr i private hjem er svært problematisk opp mot EMK artikkel 10 og kildevernet, og kan ikke støtte dette forslaget. Departementet legger til

grunn en altfor snever forståelse av hvordan et slikt inngrep kan påvirke ytringsfriheten og kildevernet, og viser til følgende utdrag fra høringsnotatet:

«Inngrep i private hjem for å forebygge ulovlig etterretningsvirksomhet vil gripe inn i retten til privatliv. Tilgang til slike tvangsmidler kan også tenkes å ha en viss nedkjølende effekt på ytringsfriheten. Et mulig eksempel kan være at en journalist som har aktverdig grunn til å offentliggjøre informasjon som omfattes av straffeloven § 123 (avsløring av statshemmeligheter), unnlater å gjøre det av frykt for å bli utsatt for ransaking i eget hjem. Samtidig har PST allerede hjemmel til å benytte tvangsmidler for å forebygge ulovlig etterretningsvirksomhet. Den nedkjølende effekten av å åpne for inngrep i private hjem er derfor noe usikker, men departementet antar at den vil være begrenset.»

Vi viser her til vår gjennomgang av kildevernet i punkt 3 og 4 og langvarig praksis fra EMD og Høyesterett om betydningen av kildevernet og terskelen for inngrep. EMD har gjentatte ganger understreket at bruk av tvangsmidler som ransaker osv. er enda mer inngripende enn pålegg om å oppgi en kilde, se blant annet *Roemen and Schmit mot Luxembourg* (51772/99) fra 2003, avsnitt 57 (vår utheving): «The Court considers that, even if unproductive, a search conducted with a view to uncover a journalist's source is a more drastic measure than an order to divulge the source's identity. This is because investigators who raid a journalist's workplace unannounced and armed with search warrants have very wide investigative powers, as, by definition, they have access to all the documentation held by the journalist. The Court reiterates that "limitations on the confidentiality of journalistic sources call for the most careful scrutiny by the Court" (see *Goodwin*, cited above, pp. 500-01, § 40). **It thus considers that the searches of the first applicant's home and workplace undermined the protection of sources to an even greater extent** than the measures in issue in *Goodwin*» og EMDs avgjørelse fra 2013: *Saint-Paul Luxembourg S.A. mot Luxembourg* sak 26419/10, avsnitt 54.

Det samme har Høyesterett i den nevnte *Filmskaper-saken* 2015, der Høyesterett skriver i avsnitt 55: "Etter EMDs praksis anses ransaking og beslag som et mer drastisk inngrep enn et krav om å opplyse navnet på en kilde, fordi politiet gjennom dette kan få tilgang til all dokumentasjon som journalisten besitter". Endelig har også EMD fastslått dette i storkammeravgjørelsen *Big Brother Watch and others v. The United Kingdom* fra 2021, se avsnitt 443: "There is, however, "a fundamental difference" between the authorities ordering a journalist to reveal the identity of his or her sources, and the authorities carrying out searches at a journalist's home and workplace with a view to uncovering his or her sources (compare *Goodwin*, cited above, § 39, with *Roemen and Schmit v. Luxembourg*, no. 51772/99, § 57, ECHR 2003-IV). The latter, even if unproductive, constitutes a more drastic measure than an order to divulge a source's identity, since investigators who raid a journalist's workplace have access to all the documentation held by the journalist".

Ransaking utgjør et mer inngripende tiltak overfor journalister og at dette utgjør et særlig inngrep i kildevernet. Vi etterlyser en tydelig problematisering av og henvisning til kildevernet og straffeprosessloven § 125, og en tydeligere markering av dette i lovteksten, jf. forslaget om å ta inn dette i loven etter modell fra e-tjenesteloven.

Vi stiller også spørsmål ved departementets resonnement i punkt 6.4.2 om at ransaking eller innbrudd i private hjem for å installere utstyr for dataavlesning kan føre til at virkemiddelbruken totalt sett blir mindre omfattende, ut ifra et resonnement om at PST da kan gå rett på denne metoden framfor langvarig bruk av spaning og skjulte tvangsmidler for å få tilgang til de digitale enhetene. Her vil vi minne om at PST alltid er pliktig til å ta i bruk den minst inngripende metoden slik at dette uansett må prøves eller vurderes før en går i gang

med innbrudd / ransaking i private hjem. Slik vi ser det, er det derfor vel så sannsynlig at PST tar i bruk denne metoden i tillegg til de andre metodene, slik at inngrepet blir større enn uten denne adgangen.

Uansett vil det bare i helt ekstraordinære tilfeller være aktuelt å ransake redaksjonslokaler, jf. straffeprosessloven § 200 (2)(2). Med uttrykket «redaksjonslokaler» siktes det til ikke bare medienes ordinære kontorer for deres medarbeidere, men også «tilsvarende lokaler», jf. Ot.prp. nr. 53 (1983-84) side 167, NOU 1988:2 side 26, Ot.prp. nr. 55 (1997-98) side 37-38 og Innst. O. nr. 28 (1998-99) side 11. I Brüsselspionsaken Rt 2000 side 531 gjaldt derfor disse strenge kravene for ransaking også for utenrikskorrespondentens kontor i egen bolig i Belgia.

5.5. Hastekompetanse

EMD Sanoma Uitgevers-saken fra 2010 tilsier at påtalemyndigheten ikke har adgang til å benytte hastehjemmel ved krav som berører kildeavslørende materiale, jf. Ragna Aarli *Bevis i straffesaker* (2014) side 447. Her konstaterer EMD at et utleveringspålegg som ikke var godkjent av en uavhengig instans, knyttet til kildeavslørende materiale, var konvensjonsstridig.

Vi støtter derfor ikke forslaget om at PSTs hastekompetanse etter tredje ledd skal utvides til å gjelde de foreslåtte endringene. Som gjengitt i høringsnotatet har Stortinget tidligere markert tydelig at metodebruk i det forebyggende sporet uten rettslig kjennelse bør begrenses til et minimum og reserveres attentatsakene (flertallet i Innst. O. nr. 113 (2004–2005) side 35). Sitatet ble gjengitt i Prop. 68 L (2015–2016) punkt 13.5.4.4 side 212. Når det nå foreslås å utvide metodebruken i forbyggende virksomhet, bør det føre til mer, og ikke mindre kontroll.

Kontroll fra EOS-utvalget oppfyller ikke samme funksjon som domstolen, både fordi disse er stikkprøvebaserte og fordi de ikke vil omfatte alle avgjørelser. Når departementet skriver på s. 14 i høringssvaret at alle saker der PST har benyttet skjulte tvangsmidler kontrolleres av EOS-utvalget, og viser til EOS-utvalgets etterkontroll i forholdsmessighetsvurderingen på s. 36, er dette svært upresist. Dette påpeker også EOS-utvalget selv i sin høringsuttalelse datert 20.01.2026:

«Utvalget vil peke på at ikke alle saker der PST har benyttet skjulte tvangsmidler kontrolleres, og vi gjennomgår heller ikke alle PSTs begjæringer til retten og rettens kjennelser i slike saker. Utvalget baserer sin etterfølgende kontroll på området på stikkprøver ved inspeksjoner og undersøkelser, og følger ved behov opp med spørsmål og uttalelser til PST, jf. EOS-kontrollloven §§ 5, 6 og 7, jf. § 14».

Den nedkjølende effekten – og dermed skaden for informasjonsfriheten – oppstår allerede ved vissheten om at en kilde kan bli avslørt av myndighetene. Det er derfor nødvendig å sette eksplisitte grenser for adgangen til å foreta etterforskning som kan avsløre kilders identitet. Hvis de foreslåtte utvidelsene av politiloven § 17d vedtas, er det vårt syn at de nye fullmaktene ikke bør benyttes uten rettslig kjennelse. Begrunnelsen for dette er den særlige risikoen dette har for kildevernet. Fordi det er vanskelig å si på forhånd om kilder kan avsløres i metodebruken, må denne risikoen i seg selv være en skranke mot hastekompetanse. Vi mener dette kan løses lovteknisk ved at man beholder hastekompetansen for terrorsaker ettersom det er de mest alvorlige sakene, men at det ikke åpnes opp for dette for de nye fullmaktene knyttet til sabotasjehensikt, slik departementet foreslår for brudd på eksportkontrollloven.

Et minstekrav er at tvangsbruk som kan føre til at PST kan få tilgang til kildeopplysninger eller der tvangsbruken rettes mot journalister, ikke skal behandles som hastesaker. Vi foreslår at det tas inn en henvisning i lovteksten.

6. Høringsfristen

I selve høringsnotatet og på departementets høringside står det at fristen for å avgi hørings svar er 13.3.26. Klikker man seg inn i selve høringsbrevet eller høringsnotatet ser man at høringen har to ulike frister, og at den første fristen gikk ut 13.2. Dette gjorde at vi dessverre ble oppmerksomme på den første fristen etter at den hadde gått ut, og dermed ikke fikk avgitt svar til denne delen av høringen. Vi håper likevel departementet tar med seg våre innspill også til denne delen av høringen, og vil samtidig oppfordre departementet til å merke det tydeligere og på forsiden i fremtidige høringer hvis man opererer med to frister i samme høring.

Til forslag med høringsfrist 13.2 – delegasjonsadgang:

Departementet ber om innspill på om det bør etableres en delegasjonsadgang i politiloven § 17 d fjerde ledd, for eksempel ved at kompetanse til å gi tillatelse gis til den sjefen eller den assisterende sjefen for PST bemyndiger, eller til saksansvarlig jurist, om det alternativt bør gis en bestemmelse om *hastekompetanse* for disse tilfellene i form av tilføyelser i § 17 d fjerde ledd, slik at saksansvarlig jurist kan gi tillatelse, med krav om at tillatelsen skal forelegges sjef eller assisterende sjef snarest mulig. Videre om en evt. delegasjonsadgang bør gjelde både for *beslutninger om teknisk sporing* etter § 202 b og *opptak av samtale etter § 216 I*, eller kun for beslutninger om ett av disse tvangsmidlene.

Prinsipielt støtter vi Datatilsynets høringsinnspill (innlevert innen fristen 13.2) om at alle inngrep som innebærer skjulte metoder må lovreguleres og underlegges kontrollmekanismer. Vi mener primært forhåndskontroll fra domstolen er nødvendig for denne type inngrep, i det minste bør de alltid være underlagt etterfølgende domstolskontroll. Som redegjort for ovenfor, oppstiller EMD i *Sanoma Uitgevers B.V. v. Nederland* (2010) krav om uavhengig kontroll ved inngrep i kildevernet. De samme rettslige utgangspunktene gjør seg gjeldende også her.

Ettersom lovhjemmelen til PSTs bruk av de tvangsmidler etter politiloven § 17 d fjerde ledd allerede er regulert i loven, legger vi til grunn at dette spørsmålet er avgrenset til å gjelde om denne adgangen PST allerede har, kan delegeres internt i PST, enten ved direkte delegasjonsadgang eller ved en form for «hastekompetanse» der saksansvarlig jurist kan gi tillatelse, med krav om at tillatelsen skal forelegges sjef eller assisterende sjef snarest mulig. Her er vårt syn at hvis det skal være en delegasjonsadgang, bør denne gis i form av den foreslåtte hastekompetansen.

7. Avslutning

Presseorganisasjonene vil advare mot at frykt og usikkerhet fører til en overdreven bruk av overvåkingslover som går på bekostning av grunnleggende menneskerettigheter som privatliv og ytringsfrihet. På sikt vil dette også kunne svekke samfunnets tillit til PST. Ytringsfrihetskommissjonen (2022:9 kap. 7.9.8) advarer mot «bruk av generelle og vidtrekkende lovbestemmelser på områder som kan påvirke ytringsfriheten. Inngripende tiltak

bør formuleres så konkret som mulig». Ytringsfrihet, pressefrihet og frie medier er også en del av samfunnets beredskap.¹

I løpet av de siste 20 årene har PST fått flere utvidede fullmakter som i praksis er overvåking i forebyggende øyemed. Vi etterlyser en gjennomgang av den samlede effekten av disse tiltakene. Vi savner også en bredere tilnærming til politiets metodebruk der en ser på totalen av politiets og PSTs bruk av denne type tvangsmidler i all sin virksomhet – både forebyggende, avvergende og etterforskende slik at disse kan veies opp mot andre grunnleggende rettigheter, som ytringsfrihet og privatliv.

Med vennlig hilsen

Reidun Kjelling Nybø
Generalsekretær
Norsk Redaktørforening

Ina Lindahl Nyrud
advokat
Norsk Journalistlag

Randi S. Øgrey
administrerende direktør
Mediebedriftenes Landsforening

Kristine Foss
jurist
Norsk Presseforbund

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-a-styrkje-motstandskrafta-mot-desinformasjon-2025-2030/id3109255/>